

*Helsingin
aikuislukio*

ABI-OPAS

OHJEITA YLIOPPILASKIRJOITUKSIIN
SYKSY 2017

SYKSYN 2017 YLIOPPILASKOEPÄIVÄT	4
KEVÄÄN 2018 YLIOPPILASKOEPÄIVÄT	5
AIKATAULU SYKSYN KOKELAILLE	6
AIKATAULU KEVÄÄN KOKELAILLE	7
SÄHKÖISET YLIOPPILASKOKEET	8
SÄHKÖISEN YO-KOKEEN ABC	9
YLIOPPILASTUTKINNON RAKENNE.....	10
HAJAUTETTU YLIOPPILASTUTKINTO	11
ILMOITTAUTUMINEN.....	11
OHJEET ILMOITTAUTUMISEEN WILMASSA	12
OSALLISTUMISOIKEUS	13
LUKIHÄIRIÖ, ERITYISJÄRJESTELYT JA SELVITYS VIERASKIELISYYDESTÄ.....	13
KOKEIDEN UUSIMINEN JA TUTKINNON TÄYDENNYS	13
KOETILAISUUS.....	14
OHJEITA YLIOPPILASKOKEISIIN.....	16
ÄIDINKIELEN KOE	16
SUOMI TOISENA KIELENÄ -KOE	17
RUOTSIN KIELEN KOE	17
KIELIKOKEET	18
REAALIAINEIDEN KOKEET	19
MATEMATIIKAN KOE	21
KOESUORITUKSET JA ARVOSTELU	23
TARKISTUSARVOSTELU	23
VILPPI JA TUTKINTOJÄRJESTYKSEN RIKKOMINEN.....	24
PÄÄTTÖTODISTUS	24
YO-TODISTUS	24
YLIOPPILASTUTKINNON ARVOSANAT	25
KOMPENSAATIO.....	26
YLIOPPILAAXI VALMISTUVAN NIMEN JULKAISEMINEN	26

SYKSYN 2017 YLIOPILOKASKOEPÄIVÄT

Kuullunymmärtämiskokeet Mäkelänrinteen toimipisteessä (Mäkelänkatu 47)
Paikalla oltava viimeistään 30 min. ennen kokeen alkua!

ma 11.9. vieras kieli, pitkä oppimäärä
· englanti klo 8.30
· venäjä klo 11
· espanja klo 13

ti 12.9. vieras kieli, lyhyt oppimäärä
· espanja klo 8.30
· englanti klo 11
· venäjä klo 13
· italia klo 14

Kirjalliset kokeet Mäkelänrinteen uintikeskuksen liikuntasalissa ja Mäkelänrinteen toimipisteessä
Paikalla oltava viimeistään 30 min. ennen kokeen alkua eli klo 8.30, sähköisissä kokeissa jo 8.15!

pe 15.9. äidinkieli, tekstitaidon koe (paperinen koe)

ma 18.9. psykologia, filosofia, historia (sähköinen koe)
fysiikka, biologia (paperinen koe)

ke 20.9. vieras kieli, pitkä oppimäärä
englanti, venäjä ja espanja (paperinen koe)
ranska ja saksa (sähköinen koe)

pe 22.9. toinen kotimainen kieli, ruotsi (sähköinen koe)
pitkä ja keskipitkä oppimäärä

ma 25.9. matematiikka (paperinen koe)
pitkä ja lyhyt oppimäärä

ke 27.9. äidinkieli, esseekoe ja suomi toisena kielenä -koe
(paperinen koe)

pe 29.9. uskonto, elämänkatsomustieto, yhteiskuntaoppi,
maantiede, terveystieto (sähköinen koe)
kemia (paperinen koe)

ma 2.10. vieras kieli, lyhyt oppimäärä
englanti, venäjä, espanja, italia (paperinen koe)
ranska ja saksa (sähköinen koe)

KEVÄÄN 2018 YLIOPPILASKOEPÄIVÄT

Kirjallinen koe Mäkelänrinteen toimipisteessä (Mäkelänkatu 47)
Paikalla oltava viimeistään 30 min. ennen kokeen alkua eli klo 8.30!

ma 12.2. äidinkieli, tekstitaidon koe (paperinen koe)

Kuullunymmärtämiskokeet Mäkelänrinteen toimipisteessä
Paikalla oltava viimeistään 30 min. ennen kokeen alkua!

ke 14.2. vieras kieli, pitkä oppimäärä ja lyhyt oppimäärä
venäjä (paperinen koe)

Kirjalliset kokeet Mäkelänrinteen uintikeskuksen liikuntasalissa ja Mäkelänrinteen toimipisteessä
Paikalla oltava viimeistään 30 min. ennen kokeen alkua eli klo 8.30, sähköisissä kokeissa jo 8.15!

ma 12.3. äidinkieli, esseekoe ja suomi toisena kielenä -koe (paperinen koe)

ke 14.3. uskonto, elämäkatsomustieto, yhteiskuntaoppi,
maantiede, terveystieto (sähköinen koe)
kemia (paperinen koe)

pe 16.3. vieras kieli, pitkä oppimäärä (sähköinen koe)
(venäjän koe paperinen)

ma 19.3. toinen kotimainen kieli, ruotsi (sähköinen koe)
pitkä ja keskipitkä oppimäärä

ke 21.3. psykologia, filosofia, historia, biologia (sähköinen koe)
fysiikka (paperinen koe)

pe 23.3. vieras kieli, lyhyt oppimäärä (sähköinen koe)
(venäjän koe paperinen)

ma 26.3. matematiikka, pitkä ja lyhyt oppimäärä (paperinen koe)

AIKATAULU SYKSYN KOKELAILLE

TOUKOKUU	Ilmoittautuminen syksyn ylioppilaskokeisiin · tiedotus- ja ilmoittautumistilaisuudet yo-kokeisiin aikoville · ilmoittautuminen henkilökohtaisesti opinto-ohjaajille tai apulaisrehtorille vastaanottoaikoina Mäkelänrinteen toimipisteessä · yo-kokeisiin voi ilmoittautua alustavasti myös Wilmassa Ilmoittautuminen kesäkuun abikursseille
KESÄKUU	Tutkintomaksu maksetaan koulun lähettämän laskun mukaisesti eräpäivään mennessä.
ELOKUU	Elokuun abikurssit Kokelaiden osallistumisoikeus yo-kokeisiin tarkistetaan.
SYYSKUU	Ennen syksyn ylioppilaskokeita tiedotustilaisuus käytännön järjestelyistä Mäkelänrinteen toimipisteessä
MARRASKUU	Rehtori lähettää 4. marraskuuta mennessä yo-lautakunnalle tiedot kokelaista, jotka eivät saa lukion tai ammatillisen tutkinnon päättötodistusta. Jos olet valmistumassa, tähän mennessä kurssien on siis oltava suoritettu. Ole yhteydessä rehtoriin tai apulaisrehtoriin, jos sinulla on tässä vaiheessa vielä puuttuvia kursseja! Tulokset yo-kokeista tulevat Wilmaan viimeistään marraskuun 23. päivänä. Ilmoittautuminen kevään ylioppilaskokeisiin
JOULUKUU	Lakkiaiset joulukuun alussa Tutkintomaksu maksetaan koulun lähettämän laskun mukaisesti viimeistään eräpäivään mennessä.

AIKATAULU KEVÄÄN KOKELAILLE

MARRASKUU	Ilmoittautuminen kevään ylioppilaskokeisiin · tiedotus- ja ilmoittautumistilaisuudet yo-kokeisiin aikoville · ilmoittautuminen henkilökohtaisesti opinto-ohjaajille tai apulaisrehtorille vastaanottoaikoina Mäkelänrinteen toimipisteessä · yo-kokeisiin voi ilmoittautua alustavasti myös Wilmassa
TAMMIKUU	Äidinkielen osallistumisoikeus yo-kokeisiin tarkastetaan ennen tekstitaidon koetta. Abikurssit alkavat. Tutkintomaksu maksetaan koulun lähettämän laskun mukaisesti viimeistään eräpäivään mennessä.
HELMIKUU	Ennen kevään ylioppilaskokeita tiedotustilaisuus käytännön järjestelyistä Mäkelänrinteen toimipisteessä Äidinkielen tekstitaidon koe ja venäjän kuullunymmärtämiskoe Kokelaiden osallistumisoikeus yo-kokeisiin tarkastetaan ennen kirjallisia kokeita, lukuun ottamatta äidinkielen osallistumisoikeutta, joka on tarkastettu jo aiemmin.
MAALISKUU	Yo-kokeiden kirjalliset kokeet alkavat.
TOUKOKUU	Rehtori lähettää 5. toukokuuta mennessä yo-lautakunnalle tiedot kokelaista, jotka eivät saa lukion tai ammatillisen tutkinnon päättötodistusta. Jos olet valmistumassa, tähän mennessä kurssien on siis oltava suoritettu. Ole yhteydessä rehtoriin tai apulaisrehtoriin, jos sinulla on tässä vaiheessa vielä puuttuvia kursseja! Tulokset yo-kokeista tulevat Wilmaan viimeistään toukokuun 25. päivänä. Ilmoittautuminen syksyn yo-kokeisiin Lakkiaiset touko/kesäkuun vaihteessa
KESÄKUU	Tutkintomaksu maksetaan koulun lähettämän laskun mukaisesti viimeistään eräpäivään mennessä.

SÄHKÖISET YLIOPPILASKOKEET

Syksystä 2016 alkaen ylioppilaskokeita on alettu järjestää sähköisinä, ja kevästä 2019 lähtien kaikki kokeet suoritetaan tietokoneilla. Näiden kokeiden suorittajilla tulee olla käytössään oma kannettava tietokone ja tieto siitä, kuinka kokeet suoritetaan. Kokeiden suorittamista harjoitellaan lukio-kursseillamme. Ylioppilastutkintolautakunnan sivuilta ylioppilastutkinto.fi ja digabi.fi löydät aiheesta ajankohtaisia lisätietoja.

Suosittellemme, että sinulla on käytössäsi oma kannettava tietokone koko lukio-opiskelun ajan. Suurin hyöty tietoteknologiasta saadaan, kun se kulkee opiskelijan repussa. Kannettava tietokone on nykyään samanlainen opiskeluväline kuin vihko ja kynä aikaisemmin.

Koetilanteessa laitteeseen käynnistetään YTL:n toimittama käyttöjärjestelmä ohjelmistoinen USB-muistilta. Laitteessa tulee siis olla mahdollisuus käynnistää käyttöjärjestelmä USB-muistilta sekä Ethernet/WLAN-verkkoliitäntä langallista verkkoyhteyttä varten. Näytön koko saa olla enintään 18". Kokeessa tarvitset myös laitteen virtajohdon ja kuulokkeet. Mahdollisten lisälaitteina liitettävien hiiren ja/tai näppäimistön on toimittava langallisesti.

Koneeseen pysyvästi asennettua käyttöjärjestelmää ei käytetä kokeen aikana, eikä sinulla ole mahdollisuutta käyttää koneeseen pysyvästi asennettuja ohjelmia tai tiedostoja. Laitteen yhteensopivuuden voit varmistaa lataamalla koekäyttöjärjestelmän omalle USB-muistille ja käynnistämällä sen laitteessa. Ohjeet löytyvät osoitteesta <https://digabi.fi/digabios>. Vastuu laitteen käynnistymisestä on sinulla, ja sinun tulee varmistua hyvissä ajoin ennen koetilannetta käyttämäsi laitteen toimivuudesta kokeilemalla. Sinun täytyy myös tutustua sähköisissä ylioppilaskokeissa käytettäviin Abittikoeympäristöön ja LibreOffice-ohjelmistoon hyvissä ajoin ennen varsinaisia ylioppilaskokeita. Tämä onnistuu helpoiten käymällä kurseja, joilla Abitin käyttöä harjoitellaan.

YO-KOKEIDEN SÄHKÖISTYMISEN AIKATAULU

- syksy 2016: maantiede, filosofia ja saksa
- kevät 2017: psykologia, yhteiskuntaoppi ja ranska
- syksy 2017: ruotsi, uskonto, elämänkatsomustieto, terveystieto ja historia
- kevät 2018: englantia, biologia, portugali, latina ja italia
- syksy 2018: äidinkieli, suomi toisena kielenä, venäjä, fysiikka, kemia ja saame
- kevät 2019: matematiikka

SÄHKÖISEN YO-KOKEEN ABC

- Varmista, että sinulla on sähköisen ylioppilaskokeen tekemiseen soveltuva kannettava tietokone ja lisälaitteet:
 - o laitteessa oltava USB-liitäntä muistitikkuja varten sekä Ethernet/WLAN-liitäntä, jolla kone liitetään verkkoon (esim. monet Applen koneet vaativat erillisen sovitinpalan)
 - o kannettavaan liitettävät kuulokkeet
 - o laitteen mukana myös virtajohto
 - o mahdollinen ulkoinen hiiri (tarpeellinen esim. piirto-ohjelmien käytössä)
- Kannettava tietokone täytyy pystyä käynnistämään USB-muistilta, koska yo-kokeissa tällä tuodaan koneelle suljettu verkko.
- Selvitä etukäteen, miten oma kannettava koneesi käynnistetään USB-muistilta: googlaa oman koneesi merkki ja malli + "boot from usb".
- Jos konettasi ei ole aikaisemmin käynnistetty USB-tikulta, voi ensimmäisellä kerralla joutua tekemään muutoksia koneen asetuksiin (käynnistysasetuksissa määrätään kone käynnistymään USB-muistilta).
- Kokeisiin osallistuville järjestetään koululla kurssien yhteydessä harjoituskokeita, joissa jokaisen kokelaan oma kannettava tietokone käynnistetään USB-muistilta. Myös Abitti-koe-ympäristöön sekä LibreOffice-ohjelmistoon tutustutaan. Varmista siis opettajilta millä kursseilla Abitti-harjoituskokeita tehdään.
- LibreOffice-paketin voi ladata ilmaiseksi omalle koneelleen. Sen voi myös ladata USB-muistille portableapps.com-palvelusta ja käyttää muistilta millä tahansa koneella. Lista erilaisista sähköisen yo-kokeen ohjelmistoista löytyy täältä:
§ <https://digabi.fi/tekniikka/ohjelmistot/>

Koepäivänä:

- Tule yo-kokeeseen hyvissä ajoin (mielellään jo klo 8.15), koska sähköisessä kokeessa alkuvalmisteluihin menee enemmän aikaa.
- Tuo tarvittavat laitteet mukanas, kytke ne verkkoon ja sähköverkkoon. Liitä kuulokkeesi kannettavaan.
- Käynnistä päätelaite paikaltasi löytyvältä opiskelijan USB-tikulta ja tee äänitesti.
- Syötä koejärjestelmään huolellisesti nimesi ja henkilötunnuksesi. Odota, että valvoja tulee tunnistamaan sinut. Henkilöllisyystodistus tulee olla mukana kokeessa.
- Tunnistuksen jälkeen koe avataan, ja voit aloittaa sen tekemisen.
- Kun koe on valmis, palauta valvojalle USB-muistisi. Ota omat laitteesi mukaan lähtiessäsi.

YLIOPPILASTUTKINNON RAKENNE

(lisätietoja osoitteesta: www.ylioppilastutkinto.fi)

Ylioppilaskokelaan on osallistuttava neljään (4) pakolliseen kokeeseen suorittaakseen tutkinnon.

Pakolliset kokeet

- äidinkieli (tai suomi toisena kielenä -koe) on kaikille pakollinen
- valittava kolme (3) seuraavista neljästä:
 - toinen kotimainen kieli, ruotsi (A- tai B-taso)
 - vieras kieli (A- tai C-taso)
 - matematiikka (A- tai B-taso)
 - yksi reaaliaineen koe

Ylimääräiset kokeet

Yllä olevan kohdan valinnoista riippuen voit halutessaan sisällyttää tutkintoosi yhden tai useamman ylimääräisen kokeen. Tutkintoon voi kuitenkin sisällyttää vain yhden saman oppiaineen kokeen.

Vieraan kielen kokeita järjestetään seuraavasti:

- A-tason koe: englanti, espanja, ranska, saksa ja venäjä
- C-tason koe: englanti, espanja, italia, ranska, saksa, venäjä, latina ja portugali

Myös matematiikassa ja toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi) järjestetään vaativuudeltaan kaksi eri tason koetta. Saat lukio-opinnoistasi riippumatta valita, kumman tason kokeeseen edellä mainituissa aineissa osallistut. Saat esimerkiksi suorittaa pitkään tai lyhyeen oppimäärään perustuvan matematiikan kokeen riippumatta siitä, minkä oppimäärän mukaan olet opiskellut.

Sinun on kuitenkin suoritettava vaativampi koe (A-taso) vähintään yhdessä seuraavista pakollisista kokeista: matematiikassa, toisessa kotimaisessa kielessä tai vieraassa kielessä.

Toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraassa kielessä vaativammalla kokeella (A-taso) tarkoitetaan peruskoulun alaluokilta alkavan, kaikille yhteisen kielen (A-kieli) oppimäärään perustuvaa koetta.

Kokeet laaditaan kussakin oppiaineessa valtioneuvoston lukiolain 10 §:n nojalla antamassa tuntijakopäätöksessä määrättyjen pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien oppimäärien perusteella.

Vähintään 2,5-vuotisen ammatillisen tutkinnon suorittaneet voivat osallistua ylioppilastutkintoon ammatilliselta pohjalta: koko lukiota ei tällöin tarvitse suorittaa. Lisätietoja saat opinto-ohjaajilta.

Äidinkielen kokeen korvaava suomi toisena kielenä -koe

Jos äidinkielesi on muu kuin suomi, ruotsi tai saame, voit ylioppilastutkinnossa äidinkielen kokeen

sijasta suorittaa suomi toisena kielenä -kokeen. Se suoritetaan äidinkielen esseekokeen kirjoituspäivänä. Kokeessa ei vaadita äidinkielistä suomen kielen osaamista.

Ylioppilastutkinnon osana kokeen hyväksytty suorittaminen antaa korkeakoulukelpoisuuden ja riittävän näytön jatko-opinnoissa vaadittavasta suomen kielen taidosta.

HAJAUTETTU YLIOPPILASTUTKINTO

Tutkinto suoritetaan enintään kolmen peräkkäisen tutkinto-kerran aikana.

Lukiotutkinnon suorittajilla kyseisen aineen kaikki pakolliset kurssit tulee olla opiskeltu ennen kirjallista koetta. Reaaliaineen kokeeseen saa osallistua, kun on suorittanut aineen pakolliset kurssit tai, jos pakollisia kursseja ei ole, kaksi kurssia.

Neuvottele aina opinto-ohjaajan kanssa ennen hajautetun tutkinnon aloittamista. Vältä liian aikaista aloitusta!

ILMOITTAUTUMINEN

Koko lukiota suorittava opiskelija (tai ammatilliselta pohjalta kirjoittava) ilmoittautuu ylioppilastutkintoon suorittaakseen koko tutkinnon, ei pelkästään erillisiä kokeita. Tutkinnon täydentäjä sen sijaan ilmoittautuu vain erillisiin kokeisiin.

Yo-kokeisiin ilmoittaudutaan yhteen suorituskertaan kerrallaan koulun ilmoittamina ilmoittautumisaikoina. Yo-kirjoituksiin ilmoittaudutaan henkilökohtaisesti opinto-ohjaajille vastaanottoaikoina. Myös Wilmaan tehty ilmoittautumislomake täytyy tulostaa ja palauttaa allekirjoitettuna opinto-ohjaajalle. Katso tarkemmat ohjeet Wilman kautta ilmoittautumiseen seuraavalta sivulta.

Osallistumismaksulomakkeet postitetaan ilmoittamaasi osoitteeseen. Maksu koostuu perusmaksusta (14 €), joka maksetaan jokaisella tutkintokerralla (hajautettu tutkinto) sekä ainekohtaisesta maksusta (28 €/koe).

Ilmoittautuminen kirjoituksiin on sitova: ylioppilastutkintomaksu on kaikissa tapauksissa maksettava kokonaisuudessaan ja se on ulosottokelpoinen. Et voi itse muuttaa laskulomakkeessa olevaa summaa. Jos koulu joutuu peruuttamaan osallistumisoikeutesi yksittäiseen kokeeseen suorittamattomien kurssien vuoksi, voit anoa ylioppilastutkintolautakunnalta koekohtaisen maksun palauttamista. Tässäkin tapauksessa joudut maksamaan perusmaksun. Esim. lääkärintodistuksen perusteella voit anoa ylioppilastutkintolautakunnalta ilmoittautumisen mitätöintiä. Tällöin tulee ottaa yhteyttä rehtoriin. Muista aina ilmoittaa mahdollisista osallistumisesteistä mahdollisimman pian rehtorille tai apulaisrehtorille! Yo-kokeet vaativat meiltä monenlaisia etukäteisvalmisteluja, ja niinpä ilmoittautumisen peruminen mahdollisimman hyvissä ajoin säästää meiltä huomattavasti turhaa työtä ja vaivaa.

OHJEET ILMOITTAUTUMISEEN WILMASSA

- 1) Tee ensin yo-kokeiden hajautussuunnitelma ja sitova ilmoittautuminen yo-kokeisiin Wilmassa.
 - 2) Vahvista sitten ilmoittautuminen tapaamalla opinto-ohjaaja ja allekirjoittamalla ilmoittautumislomake.
- v Kirjaudu Wilmaan omilla tunnuksillasi ja valitse yläreunan valikosta "Lomakkeet".
 - v Tee ensin yo-kokeiden hajautussuunnitelma lomakkeella "Opintojen suunnittelu ja seuranta" (HUOM! tutkinnon täydentäjien ei tarvitse tehdä hajautussuunnitelmaa):
 - Ø Mene kohtaan "Yo-kirjoitusten hajautussuunnitelma" ja kirjaa tänne suunnitelmasi: kirjoitus aika esim. S17 (= syksy 2017), valitse koe pakolliseksi tai ylimääräiseksi, valitse yo-aine. Huomaa, että voit lisätä rivejä painikkeesta.
 - Ø Pakollisia kokeita tulee suunnitelmassa olla neljä (katso tarkemmin s. 8).
 - Ø Kirjaa myös, miten aiot suorittaa aineen mahdollisesti puuttuvat pakolliset kurssit, jotta saat osallistumisoikeuden yo-kokeisiin.
 - Ø Muista lopuksi tallentaa syöttämäsi tiedot lomakkeen lopusta löytyvällä painikkeella.
 - Ø Muista, että tämä osio on vain suunnitelma, ei siis sitova ilmoittautuminen.
 - v Valitse uudelleen "Lomakkeet"-kohta ja täältä "YO-tutkinto, SITOVA ilmoittautuminen". Hajautussuunnitelmasi näkyy nyt tällä lomakkeella. Ilmoittautuminen seuraaviin yo-kokeisiin tehdään kohdassa "SITOVA ilmoittautuminen":
 - Ø Valitse kokelaslajisi (HUOM! Sinulla voi olla eri kokeissa eri kokelaslaji, jos esimerkiksi uusia jonkin kokeen ja teet toisen kokeen ensimmäistä kertaa):
 - 00 kokelas, joka lautakunnan luvalla jatkaa kesken jäänyttä tutkintoa
 - 01 varsinainen kokelas (lukion päättötodistusopiskelija, kyseisen kokeen ensimmäinen suorituskerta)
 - 02 lukion kurssit suorittanut yksityisoppilas tai kokelas, joka aloittaa tutkinnon suorittamisen alusta (jos mahdollisia aiempia suorituskertoja, vaikka tutkinto olisi jäänyt kesken)
 - 03 ammatillisen tutkinnon tai ammatilliset opinnot suorittanut kokelas (myös kaksoistutkintoa parhaillaan suorittavat)
 - 04 hylätyn pakollisen kokeen uusija
 - 05 hyväksytyn kokeen uusija
 - 06 tutkinnon täydentäjä (on jo ylioppilas)
 - 07 hylätyn pakollisen kokeen uusija, kun koe on kompensoitu
 - 08 hylätyn ylimääräisen kokeen uusija
 - 09 erillisen kokeen suorittaja (ei ylioppilas)
 - 10 lukion oppimäärää ja ammatillista tutkintoa suorittava kokelas (ei käytetä meillä)
 - Ø Valitse aine, johon ilmoittaudut.
 - Ø Valitse, onko koe sinulle pakollinen vai ylimääräinen.
 - Ø Kokelasnumero tulee ohjelmasta myöhemmin automaattisesti; suoritusajan lisää opinto-ohjaaja, kun palautat allekirjoitetun lomakkeen.
 - Ø Kun ilmoittaudut useampaan kokeeseen, lisää rivejä tarvittava määrä.
 - Ø Jos sinulla on päätös erityisjärjestelyistä, tiedot näkyvät tällä lomakkeella.
 - Ø Valitse "Tallenna tiedot" ja sen jälkeen oikeasta yläkulmasta "Tulostettava versio". Tulosta lomake ja palauta se henkilökohtaisesti opinto-ohjaajalle tarkastettavaksi.

OSALLISTUMISOIKEUS

Lukiotutkinnon suorittajalla on oikeus osallistua yo-tutkinnon kokeeseen, kun hän on opiskellut ennen kirjalliseen kokeeseen osallistumistaan vähintään asianomaisen oppiaineen pakolliset kurssit. Reaaliaineen kokeeseen aineessa, jossa ei ole yhtään pakollista kurssia, lukion oppimäärää suoritettava voi osallistua opiskeltuaan kaksi kyseisen aineen lukiokurssia. Jos vieraan kielen koe perustuu oppimäärään, jossa ei ole pakollisia kursseja, lukion oppimäärää suorittava voi osallistua kokeeseen opiskeltuaan kolme lukiokurssia.

Kirjallisten kokeiden alkaessa rehtori on velvollinen ilmoittamaan lautakunnalle, jos tutkintoon ilmoittautunut kokelas ei täytä osallistumiselle säädettyjä edellytyksiä.

LUKIHÄIRIÖ, ERITYISJÄRJESTELYT JA SELVITYS VIERASKIELISYYDESTÄ

Lukihäiriön, sairauden tai vamman perusteella voidaan myöntää erityisjärjestelyjä ylioppilaskokeiden suorittamista varten (esim. lisäaika kirjallisessa kokeessa, pitkätaukoinen kuullunymmärtämiskokeen äänite, tietokoneen käyttö). Mahdollista on myös yhden kokeen arvosanan korotus lopullista arvosanaa määrättäessä.

Vieraskielisyys selvitys kannattaa hankkia, jos äidinkieli on muu kuin suomi tai jos on käynyt pitkään koulua ulkomailla. Myös opiskelijan erityisen vaikeaa elämäntilannetta koskeva selvitys tai puoltolause voidaan ottaa lopullisessa arvostelussa huomioon.

Lukion erityisopettaja tekee ylioppilastutkintolautakuntaa varten opiskelijalle lukitestauksen ja -lausunnon erikseen pyydettäessä. Opiskelijan on käynnistettävä testaus- ja lausuntoprosessi jo pian opiskelujen alettua, koska erityisjärjestelyjä on kokeiltava opintojen aikana. Lisäksi on saatava kahden aineenopettajan lausunto erityisjärjestelyjen tarpeesta. Ylioppilastutkintoa varten anottavista erityisjärjestelyistä sekä vieraskielisyys selvityksestä saa tietoa erityisopettajalta, rehtorilta sekä YTL:n verkkosivuilta.

Erityisjärjestelyitä ylioppilaskokeeseen on haettava ylioppilastutkintolautakunnalta jo ennen ensimmäistä yo-kokeisiin ilmoittautumista. Ota yhteyttä asiassa erityisopettajaan viimeistään puoli vuotta ennen ilmoittautumistasi yo-kokeeseen. Lisätietoja ja ohjeita em. seikkoihin liittyvissä kysymyksissä saa erityisopettaja Päivi Rantalalta (paivi.rantala@edu.hel.fi, puh. 050 401 3323).

KOKEIDEN UUSIMINEN JA TUTKINNON TÄYDENNYS

Hyväksytyn kokeen uusija

Ylioppilastutkinnon kokeen hyväksytysti suorittanut saa uusia kokeen yhden kerran. Hyväksytyn kokeen uusimisella ei ole aikarajaa.

Hylätyn kokeen uusija

Pakollisen hylätyn kokeen saa uusia kaksi kertaa tätä tutkintokertaa välittömästi seuraavien kolmen tutkintokerran aikana. Siten, jos kokelas ajoittaa tutkinnon suorittamisen kolmeen perättäiseen tutkintokertaan ja tulee hylätyksi jossakin pakollisessa kokeessa viimeisellä näistä tutkintokerroista, hän saa uusia hylätyn kokeensa vielä kaksi kertaa kolmen seuraavan tutkintokerran aikana.

Pisimmillään tutkinnon suorittaminen voi siis ulottua kuuteen tutkintokertaan. Jollei tutkintoa ole säädettyssä ajassa suoritettu, on tutkinto uusittava kokonaisuudessaan.

Jos kokelas on hylätty pakollisessa vaativamman tason kokeessa, hän saa hylättyä koetta uusiessaan osallistua saman oppiaineen lyhyemmän oppimäärän kokeeseen. Lyhyempään oppimäärään perustuvan kokeen suorittaminen katsotaan alkuperäisen kokeen uusimiseksi. Siten kokelas, joka on hylätty esimerkiksi pakollisessa pitkän matematiikan kokeessa, voi hylättynä kokeena uusia lyhyen matematiikan kokeen. Tason vaihtaminen edellyttää kuitenkin, että kokelaan pakollisiin kokeisiin sisältyy yksi vaativamman tason koe.

Hylätyn ylimääräisen kokeen saa uusia kaksi kertaa ilman aikarajaa. Jos hylätty pakollinen koe on kompensoitu, sen saa uusia kaksi kertaa ilman aikarajaa.

Hylätyksi katsotaan myös sellainen koe, johon kokelas on ilmoittautunut mutta jäänyt siihen ilman erityisen painavaa syytä saapumatta, tai koe, jota kokelas ei ole jättänyt arvosteltavaksi.

Tutkinnon täydentäjä

Ylioppilastutkinnon suorittaneella henkilöllä on oikeus täydentää tutkintoaan kokeilla, joihin hän ei ole aikaisemmin osallistunut. Tutkintoa voi myös täydentää saman oppiaineen eritasoisella kokeella. Tutkinnon täydentäminen on mahdollista vasta sen jälkeen, kun tutkinto on suoritettu. Täydentämisen ajankohtaa ei muutoin ole rajoitettu.

KOETILAISUUS

Ylioppilaskokeet järjestetään Mäkelänrinteen toimipisteen tiloissa (Mäkelänkatu 47) ja Mäkelänrinteen uintikeskuksen liikuntahallissa (Mäkelänkatu 49). Tarkemmat koekohtaiset tiedot löytyvät Wilmaista lähempänä koepäiviä.

Koetilaisuuden aloitus ohjeistuksineen vie aikaa, etenkin sähköisissä kokeissa, joten kokeisiin täytyy saapua vähintään puoli tuntia ennen niiden ilmoitettua alkamisaikaa, jotta kokeet voidaan aloittaa ajallaan. Kaikki kirjalliset ja sähköiset kokeet alkavat klo 9.00 ja kestävät 6 tuntia. Kuullun ymmärtämisen kokeet kestävät noin tunnin. Kahta vieraan kielen lyhyen oppimäärän kirjallista koetta suoritavalla on koeaika 8 tuntia. Myös lukitodistuksen perusteella voi hakea kokeeseen isäaika. Katso ohjeet edelliseltä sivulta. Kirjallisista kokeista saa poistua aikaisintaan klo 12. Kuullunymmärtämiskokeesta ei voi poistua kesken koetta. Katso kokeiden aikataulut sivuilta 4–5.

Yo-kokeita on järjestetty syksystä 2016 alkaen sähköisinä niin, että kaikki kokeet ovat sähköisiä keväällä 2019. Lue sähköisistä kokeista lisää tämän oppaan sivuilta 8–9.

Omalla nimellä varustetut taulukot ja laskimet on tuotava viimeistään koetta (matematiikka, fyysiikka, kemia ja maantiede) edeltävänä koulupäivänä klo 18 mennessä Mäkelänrinteen toimipisteen toimistoon tarkastettavaksi.

Koulun ilmoitustaululla ja/tai uintikeskuksen ylätasanteen seinällä on kirjoitusaamuna kokeeseen osallistuvien nimiluettelo, josta ilmenee kunakin päivänä nimen jäljessä oleva kokelaan paikknumero salissa. Kokelaat on lisäksi numeroitu juoksevilla numerolla, joka on lautakunnan käyttämä kokelasnumero. Nimen edessä oleva kokelasnumero on ehdottomasti merkittävä kaikkiin papereihin. Tarkasta siis oma kokelasnumerosi ennen kokeen alkua. Löydät sen myös Wilmasta (sitova yo-ilmoittautumislomake). Eri kokeissa voi olla eri kokelasnumerot. Kokelasnumeron avulla opiskelija voi myöhemmin tarkistaa alustavat tuloksensa ilmoitustaululta.

Varaudu todistamaan henkilöllisyytesi voimassa olevalla henkilöllisyystodistuksella, ajokortilla tai vastaavalla.

Varmistu siitä, ettei taskuissasi eikä muualla ole mitään asiaankuulumatonta, joka voisi aiheuttaa tulkintavaikeuksia vilpin yrityksen suhteen. Salissa saattaa olla viileää, joten on suositeltavaa pukeutua lämpimästi.

Koetilaisuudessa jaetaan koulun numerolla tai leimalla varustettuja konseptiarkkeja. Varmistu, että kynät, kumi ja teroitin ovat mukana (puolipehmeä lyijykynä HB tai nro 2).

Saliin saa tuoda vain kirjoitusvälineet ja eväät ilman käärepaperia, mielellään läpinäkyvässä rasiassa. Kaikki, mitä tuot saliin ja siellä tarvitset, tarkistetaan salin ovella. Kaikista eväistä on poistettava etiketit ja tekstit on teipattava piiloon ennen saliin tuloa. Matkapuhelimen tuominen koetiloihin on lautakunnan määräysten vastaista, joten sen tuominen koetiloihin on kiellettyä. Puhelimet ja lompakot kerätään ennen koetta säilytettäväksi toimistossa kokeen ajan. Henkilökohtaisia tavaroita voi jättää pukuhuoneeseen omalla vastuulla. Koulu ei vastaa pukuhuoneeseen jätetyistä tavaroista.

Kokelas pyytää lupaa päästä WC-käynnille nousemalla seisomaan pulpettinsa viereen. Kättä nostetaan, kun on muuta asiaa, esim. kynä putoaa, tarvitsee lisää paperia ym. Salista voi poistua WC-käynnille vain valvojan saattamana.

Koepapereita ei saa rypistää, repiä eikä taittaa. Salista ei saa viedä mitään paperia poistuessaan, ei edes tehtäväpaperia. Kaikki palautetaan päävalvojalle. Papereihin, jotka eivät ole vastauspapereita, merkitään selvästi sana "konsepti" tai ne yliviivataan.

Kun koe ilmoitetaan päättyneeksi, salissa vielä olevat kokelaat nousevat ylös ja odottavat rauhallisesti niin kauan, kuin papereiden palautus yksi kokelas kerrallaan kestää.

OHJEITA YLIOPPILASKOKEISIIN

ÄIDINKIELEN KOE

Äidinkielen koe on kaksiosainen. Se koostuu tekstitaidon kokeesta sekä esseekokeesta. Kokelaan tulee osallistua samalla tutkintokerralla sekä tekstitaidon kokeeseen että esseekokeeseen. Kokelaan äidinkielen arvosana määräytyy molempien kokeiden painotetun yhteispistemäärän perusteella. Äidinkielen koe mittaa ilmaisun ja ajattelun taitoja sekä tekstien erittelyn ja tulkinnan taitoja.

Tekstitaidon kokeessa tutkitaan kokelaan erittelevää ja päättelevää lukutaitoa ja kielellistä ilmaisua. Tilaisuudessa kokelaille jaetaan vihkonen, joka sisältää tehtävänannot ja aineiston. Aineistona on asiatekstejä ja/tai kaunokirjallisia tekstejä.

Tekstit voivat olla itsenäisiä kokonaisuuksia tai katkelmia laajemmasta teoksesta. Tehtäviä on viisi ja kokelaan tulee vastata niistä kolmeen. Tehtävät liittyvät tekstien merkityksiin, rakenteisiin, ilmaisuun jne. Tehtävänä voi olla esimerkiksi lyhyehkö kirjoitus, tai kokelasta voidaan pyytää kommentoimaan tai tiivistämään pohjatekstiä.

Vastauksen sopiva pituus on noin kaksi konseptisivua. Tehtävät arvostellaan asteikolla 0–6 pistettä. Vastaukset voidaan kirjoittaa samalle konseptiarkille. Uusi vastaus on aloitettava aina uudelta sivulta.

Esseekokeessa tutkitaan kokelaan ajattelun kehittyneisyyttä, kielellistä ilmaisukykyä ja kokonaisuuksien hallintaa. Koetilaisuudessa kokelaille jaetaan vihkonen, joka sisältää tehtävänannot ja aineiston. Aineistona on asiatekstejä, kaunokirjallisia tekstejä sekä mahdollisesti muuta aineistoa, kuvia, tilastoja tai taulukoita. Esseekokeessa on vähintään 12 tehtävää, joista kokelas valitsee yhden.

Kirjoitustehtävien aiheet voivat liittyä paitsi äidinkielen ja kirjallisuuden oppisisältöihin myös laajemmin lukiolaisen yleissivistykseen ja elämäntuntemukseen. Kirjoituksen näkökulma voidaan määrätä tehtävänannossa, mutta usein kirjoittajan on mahdollista itse valita näkökulmansa.

Arvosteltaviksi tarkoitetut lopulliset suoritukset jätetään selvästi ja siististi kirjoitettuihin. Kokeessa käytetään lyijykynää, jonka jälki on vaivattomasti luettavissa. Tekstit kirjoitetaan helposti luettavalla käsialalla niin, että isot ja pienet alkukirjaimet erottuvat toisistaan, yhdyssanojen osat on kirjoitettu selvästi yhteen ja kappalejako on osoitettu selvästi.

SUOMI TOISENA KIELENÄ -KOE

Kaikille pakollisen äidinkielen kokeen korvaavana kokeena voi olla suomi toisena kielenä -oppimäärään perustuva koe, jos kokelaan oma äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame tai jos kokelas on viittomakieltä äidinkielenään tai ensikielenään käyttävä. Kokelaalta ei vaadita äidinkielistä suomen kielen osaamista. Suomi toisena kielenä -koe korvaa äidinkielen kokeen ja on näin ollen aina tutkinnon pakollinen koe.

Kokeessa tutkitaan, miten hyvin kokelas on saavuttanut lukion opetussuunnitelman suomi toisena kielenä -oppiaineen tavoitteiden mukaisen kielitaidon: miten hyvin hän ymmärtää lukemaansa suomenkielistä tekstiä, hallitsee sanastoa, kielen rakenteita ja suomen kielelle tyypillisiä ilmauksia sekä pystyy laatimaan kirjoitelman jostakin kokemuspiiriinsä kuuluvasta, lukion oppimäärän aihepiireissä mainitusta tai ajankohtaisesta aiheesta.

Kokeen neljä osaa mittaavat:

- luetun ymmärtämisen taitoa
- luetun ymmärtämistä ja vuorovaikutuksellista tuottamista
- sanaston ja rakenteiden hallintaa
- kirjallisen tuottamisen taitoa

Kokelaille jaetaan optinen lomake ja konseptipapereita. Suoritusten luonnosteluun käytetyt paperit on yliviivattava. Kokeen eri osat (esim. kirjoitelma ja tiivistelmä) kirjoitetaan kukin eri paperille. Opitisen vastauslomakkeen täyttöohjeita tulee ehdottomasti noudattaa. Koesuoritukset on kirjoitettava selvästi, siististi ja yksiselitteisesti lyijykynällä.

RUOTSIN KIELEN KOE

Toisessa kotimaisessa kielessä järjestetään vaativuudeltaan kahden eri tason kokeet, A-taso ja B-taso. Kokelas saa lukio-opinnoistaan riippumatta valita kumman tason mukaiseen kokeeseen hän osallistuu. Kokeet laaditaan pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien oppimäärien mukaisesti.

Ruotsin kielen yo-koe on sähköinen ja suoritetaan kokonaan samana päivänä. Lue sähköisistä kokeista lisää tämän oppaan sivuilta 8–9, YTL:n sivuilta ylioppilastutkinto.fi ja digabi.fi tai tiedustele asiasta lisää aineen opettajilta. Varmista että osaat käyttää Abitti-ympäristöä ja LibreOfficen ohjelmia ennen kuin osallistut yo-kokeeseen.

Sähköiseen kielen kokeeseen sisältyy seuraavia kielitaidon osa-alueita mittaavia tehtäviä (suluissa painotukset):

- kuullun ymmärtäminen (80–90 pistettä)
- luetun ymmärtäminen (70–90 pistettä)
- kirjallinen tuottaminen (20–40 pistettä)
- sanaston ja rakenteiden hallinta (99 pistettä)

Sähköisessä kielikokeessa ovat mahdollisia esimerkiksi seuraavat tehtävätyypit:

- monivalintatehtävät
- aukkotehtävät
- yhdistämistehtävät
- täydentämistehtävät
- tehtävät, joissa vastataan annettuun vastauskenttään

Tehtävän suorittamiseen tarvittava ohjeistus ja aineisto annetaan tehtävän yhteydessä. Aineisto voi olla esimerkiksi tekstejä, kuvia, tilastoja, videoita tai äänitallenteita. Esimerkiksi vastauksen tavoitepituus kerrotaan tehtävänannossa. Vastauksia saa luonnostella paperille, joita ei lähetetä lautakuntaan arvosteltavaksi.

KIELIKOKEET

Vieraissa kielissä järjestetään vaativuudeltaan kahden eri tason kokeita. Kokelas saa lukio-opinnoistaan riippumatta valita kumman tason mukaiseen kokeeseen hän osallistuu. Kokeet laaditaan kussakin kielessä pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien oppimäärien mukaisesti.

Pitkän (A-taso) oppimäärän mukaisia kokeita järjestetään *englannin, saksan, ranskan, espanjan ja venäjän* kielissä. Vieraan kielen lyhyen oppimäärän (C-taso) koe järjestetään seuraavissa kielissä: *englanti, espanja, italia, ranska, saksa, venäjä, portugali, inarinsaame, koltansaame, pohjoissaame ja latina*.

Sähköisiä vieraiden kielten yo-kokeita koskevat samat ohjeet kuin edellä ovat ruotsin kielen kokeen ohjeet.

Kuullunymmärtämiskokeen tehtävätyypit:

- monivalintatehtävät tavoite- tai opetuskielellä
- avoimet kysymykset tavoite- tai opetuskielellä
- lyhennelmä

Äänitteen kuuntelun päätyttyä kokelaalla on 8 minuuttia aikaa optisen vastauslomakkeen ympyröiden mustaamiseen ja produktiivisten vastausten tarkistamiseen.

Kirjallisen osan tehtävätyypit:

- monivalintatehtävät tavoite- tai opetuskielellä
- avoimet kysymykset tavoite- tai opetuskielellä
- tiivistelmä
- käännös tai selittäminen
- monivalinta-aukkotehtävä
- produktiivinen aukkotehtävä
- dialogin täydentäminen
- kirjallinen tuottaminen

Monivalintatehtävissä kokelas valitsee oikean tai asiayhteyteen parhaiten sopivan vaihtoehdon kolmesta tai neljästä tavoitekielisestä tai opetuskielisestä vastausvaihtoehdosta. Monivalintatehtävien vastaukset merkitään optiseen lomakkeeseen.

Produktiiviset tehtävät vastataan kielikokeen vastauslomakkeeseen. Erityisesti tulee huomata, että yhdelle avoimen kysymyksen vastaukselle on varattu vain kaksi riviä eikä sitä saa ylittää.

Tiivistelmä on omin sanoin kirjoitettu äidinkielen tai tavoitekielinen yhtenäinen lyhennelmä, jonka tulee antaa lukijalle selkeä kuva alkuperäistekstin pääajatuksista. Tiivistelmää ei tarvitse otsikoida. Kokelas merkitsee tiivistelmän loppuun sen sanamäärän.

Pitkän oppimäärän kokeessa on kirjallisessa tuottamisessa useita tehtävänantoja, joista kokelaan täytyy suorittaa yksi. Tehtävät voivat olla eri määrin ohjattuja: niissä voi otsikon lisäksi tai sen tilalla olla tarkemmat ohjeet sisällöstä, esimerkiksi maininta siitä, kenelle ja miksi teksti kirjoitetaan, tai kysymyksiä, joihin odotetaan kannanottoa. Mikäli tehtävänannossa ei toisin sanota, otsikko ja ohjanta ovat kokelasta sitovia. Kokelaan kirjoitussuorituksen tulee olla pituudeltaan ohjeiden mukainen. Kokelas merkitsee konseptipaperille kirjoitussuorituksensa alkuun kirjoitustehtävän otsikon ja numeron sekä sen loppuun kirjoittamansa tekstin sanamäärän.

Lyhyen oppimäärän kokeissa kokelaan tulee kirjallisessa tuottamisessa suorittaa kaksi kirjoitustehtävää, joista toinen on lyhyt ja toinen laajempi. Sanamäärä mainitaan tehtäväryhmän yhteydessä. Tehtävät voivat olla eri määrin ohjattuja, ja kirjoitussuoritusten sisällön on vastattava tehtävänantoa. Tehtävänantoon voi myös sisältyä jokin kohdekielinen viesti tai yleisönosastokirjoitus, johon kokelaan tulee kirjoittaa vastaus tai vastine. Molemmat kirjoitustehtävät kirjoitetaan samalle kokonaiselle konseptiarkille, ja tehtävän numero merkitään tehtävän alkuun ja sanamäärä erikseen kummankin tehtävän loppuun.

Kirjallisessa kokeessa kokelaalla on käytettävissään konseptiarkkeja, kielikokeen vastauslomake sekä optinen lomake. Vastaukset kirjoitetaan näille koetehtävävihkossa annettujen ohjeiden mukaan siististi ja selkeästi. Huonon käsialan perusteella ei koesuoritusta hylätä, mutta epäselvä kirjoitus tulkitaan huonomman vaihtoehdon mukaan (esim. alkukirjaimet ja taivutuspäätteet). Pelkkiä isoja kirjaimia ("tikkukirjaimia") ei näin ollen saa käyttää.

REAALIAINEIDEN KOKEET

Ilmoittautuessaan reaalikokeeseen kokelas ilmoittautuu tietyn oppiaineen kokeeseen, josta ei voi koetilanteessa enää poiketa. Samalla ilmoitetaan, onko koe pakollinen vai ylimääräinen.

Kullakin tutkintokerralla on kaksi reaalaineiden koepäivää. Yhtenä koepäivänä järjestetään *psykologian, filosofian, historian, fysiikan ja biologian* kokeet. Toisena koepäivänä järjestetään *uskonnon, elämänskatsomustiedon, yhteiskuntaopin, kemian, maantieteen ja terveystiedon* kokeet. Yhtenä päivänä voi osallistua vain yhden reaalaineen kokeeseen. Siten yhdellä tutkintokerralla voi suorittaa enintään kaksi reaalaineen koetta, jotka ovat eri päivinä.

Reaalaineen kokeeseen osallistuvalla edellytetään, että hän on opiskellut vähintään tämän aineen

pakolliset kurssit. Niissä oppiaineissa, joissa ei pakollisia kursseja ole, edellytetään vähintään kahden lukiokurssin opiskelua. Reaalikokeen tehtävät laaditaan pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien oppimäärien mukaan.

Ole tarkkana, että vastaat reaaliaineen kokeessa vain vaadittavaan määrään tehtäviä, sillä jos vastauksia on liikaa, parhaimmat vastaukset jätetään huomioimatta. Samoin huomaathan, että pisteytys voi olla eri tehtävissä erilainen.

Sähköiset reaalikokeet

Osa reaaliaineiden kokeista järjestetään jo sähköisinä. Lue sähköisistä kokeista lisää tämän oppaan sivuilta 8–9, YTL:n sivuilta ylioppilastutkinto.fi ja digabi.fi tai tiedustele asiasta lisää aineen opettajilta. Varmista että osaat käyttää Abitti-ympäristöä ja LibreOffice-ohjelmia ennen kuin osallistut yokokeeseen.

Reaaliaineen sähköinen yo-koe rakentuu tehtävätyypiltään ja vaativuustasoltaan toisistaan eroavista osista, joissa voi olla useita tehtäviä. Osa tehtävistä voi olla pakollisia. Tehtävissä voi olla oheismateriaalina esimerkiksi tekstejä, kuvia, tilastoja, karttoja, animaatioita, videoita tai äänitallenteita. Yhden tehtävän maksimipistemäärä voi vaihdella välillä 15–30 ja kokeen maksimipistemäärä on 120.

Paperiset reaalikokeet

Kussakin reaaliaineen kokeessa annetaan kaksi erityisen vaativaa jokeritehtävää. Pisteytys noudattaa käytäntöä: tavanomainen tehtävä 0–6 pistettä, jokeritehtävä 0–9 pistettä. Kunkin reaaliaineen kokeessa on 1–4 oppiainerajat ylittävää tehtävää.

Kokelas merkitsee vastauksen otsikoksi kyseessä olevan reaaliaineen nimen tai kirjainlyhenteen ja tehtävän numeron, esim. HISTORIA 3 tai HI 3, mutta ei itse tehtävää. Kokelas kirjoittaa ainakin yhden vastauksensa kokoarkille alkaen ensimmäiseltä sivulta. Muut vastaukset kirjoitetaan puoliarkeille. Kullekin paperille saa kirjoittaa vain yhden tehtävän suorituksen. Tarvittaessa saman tehtävän käsittelyä saa jatkaa toisella tyhjällä paperilla. Kokoarkin sisään liitetään muut suoritukset numerojärjestyksessä.

Kokelaan on selvästi yliviivattava koetilanteessa ne suoritukset, joita hän ei halua arvosteltaviksi. Myös suoritusten luonnosteluun käytetyt paperit on yliviivattava, tai niihin on merkittävä sana ”konsepti”. Näitä papereita ei lähetetä lautakuntaan.

Laskin

Reaaliaineiden kokeista ainoastaan fysiikan, kemian ja maantieteen kokeissa saa käyttää yhtä tai useampaa laskinta. Kaikki funktio-, graafiset ja symboliset laskimet ovat sallittuja. Kokelaan on tyhjennettävä laskimen muisti ennen koetta, ja tarvittaessa hänen on selvitettävä tyhjennysmenetelmä tarkastajalle. Epäselvissä tapauksissa laskinta ei hyväksytä. Kokeessa ei saa olla mukana laskinten erillisiä käyttöohjeita, lisämuisteja eikä tiedonsiirtoon tarkoitettuja välineitä. Kokeen aikana laskinta ei saa lainata toiselta kokelaalta. Koulu voi kuitenkin lainata laskimen, jos kokelaan laskin menee epäkuntoon.

Taulukkokirjat

Fysiikan, kemian ja maantieteen kokeissa sallitaan seuraavien taulukkokirjojen käyttö:

- MAOL: MAOL-taulukot, Otava
- Ranta - Tiilikainen: Lukion taulukot, WSOY

Kokeessa saa käyttää samanaikaisesti kumpaakin taulukkokirjaa. Taulukkokirjoissa saa olla ainoastaan omistajaa koskevia lisämerkintöjä. Todetut painovirheet saa korjata, mutta taulukkokirjoihin ei saa lisätä mitään kirjoitettuja tai monistettuja tietoja eikä alleviivauksia.

Käytettäväksi tarkoitetut omalla nimellä varustetut laskimet ja taulukkokirjat on jätettävä viimeistään klo 18 koetta edeltävänä koulupäivänä Mäkelänrinteen toimipisteen kansliaan tarkastettaviksi. Tarkastetut laskimet ja taulukkokirjat palautetaan kokelaille koetilaisuuden alkaessa.

MATEMATIIKAN KOE

Ylioppilastutkintoon sisältyy matematiikan koe, joka järjestetään vaativuudeltaan kahden eri tason mukaisena. Matematiikan pitkään oppimäärään perustuvaa koetta kutsutaan pitkän matematiikan kokeeksi ja lyhyeen oppimäärään perustuvaa koetta lyhyen matematiikan kokeeksi. Kokelas saa lukio-opinnoistaan riippumatta valita, osallistuuko hän pitkän vai lyhyen matematiikan kokeeseen.

Sekä pitkän että lyhyen matematiikan kokeessa on 13 tehtävää. Kokelas saa vastata kummassakin kokeessa enintään 10 tehtävään. Tehtävien maksimipistemäärä on 6. Ylioppilastutkintolautakunta pyrkii asettamaan koetehtävät likimääräiseen vaikeusjärjestykseen helpoimmasta vaativimpaan. Syventävien kurssien tehtävät ovat yleensä niiden vaikeusasteesta riippumatta tehtäväsarjan lopussa.

Sekä pitkän että lyhyen matematiikan kokeessa on kaksi osaa: A-osa ja B-osa. B-osa jakautuu edelleen kahteen osaan, jotka merkitään tunnuksin B1 ja B2. Alla olevaan taulukkoon on merkitty, kuinka monta tehtävää kussakin osassa annetaan, kuinka moneen tehtävään kokelas vastaa ja mitä apuvälineitä on sallittua käyttää tehtäviä suoritettaessa.

Osa	Tehtäviä annetaan	Kokelas vastaa (korkeintaan)	Apuvälineet
A	4	4	Ei laskinta, taulukkokirja
B1	5	3	Laskin, taulukkokirja
B2	4	3	Laskin, taulukkokirja

A-osan vihkossa on tehtävänantojen lisäksi jokaisen tehtävän kohdalla tila, johon tehtävän ratkaisu kirjoitetaan. B-osan vihkossa on pelkät tehtävänannot.

Kokelaalle annetaan koetilaisuuden alkaessa sekä A-osan että B-osan tehtävävihko ja taulukkokirja. Kokelaan on palautettava A-osan koevihko viimeistään kolmen tunnin kuluttua kokeen alkamisesta. Laskimen käyttö ei ole sallittua sinä aikana, kun A-osan tehtävävihko on kokelaan hallussa. Kun kokelas palauttaa A-osan tehtävävihkonsa, hän saa laskimen käyttöönsä.

Taulukkokirja ja laskin

Käytettäväksi tarkoitetut omalla nimellä varustetut taulukkokirjat ja laskimet on jätettävä viimeistään klo 18 koetta edeltävänä koulupäivänä Mäkelänrinteen toimipisteen toimistoon tarkastettaviksi. Matematiikan kokeessa sallitaan seuraavien taulukkokirjojen käyttö koko kokeen ajan:

- MAOL: MAOL-taulukot, Otava
- Ranta – Tiilikainen: Lukion taulukot, WSOY

Kokeessa saa käyttää samanaikaisesti kumpaakin taulukkokirjaa. Taulukkokirjoissa saa olla ainoastaan omistajaa koskevia lisämerkintöjä. Todetut painovirheet saa korjata, mutta taulukkokirjoihin ei saa lisätä mitään kirjoitettuja tai monistettuja tietoja eikä alleviivauksia.

Matematiikan kokeen B-osassa saa käyttää yhtä tai useampaa laskinta. Kaikki funktio-, graafiset ja symboliset laskimet ovat sallittuja. Kokelaan on tyhjennettävä laskimen muisti ennen koetta, ja tarvittaessa hänen on selvitettävä tyhjennysmenetelmä tarkastajalle. Epäselvissä tapauksissa laskinta ei hyväksytä. Kokeessa ei saa olla mukana laskinten erillisiä käyttöohjeita, lisämuisteja eikä tiedonsiirtoon tarkoitettuja välineitä. Kokeen aikana laskinta ei saa lainata toiselta kokelaalta. Koulu voi kuitenkin lainata laskimen, jos kokelaan laskin menee epäkuntoon.

Koetehtäviin vastaaminen

Ratkaisut kirjoitetaan sellaisella lyijykynällä, jonka jälki on vaivattomasti luettavissa. Vain piirroksissa saa käyttää värikyniä, ei kuitenkaan punaista. Kokelas kirjoittaa A-osan tehtävien ratkaisut koevihkoon ratkaisuille varattuihin kohtiin. Ratkaisuja saa luonnostella konseptipaperille. B-osan tehtävät lasketaan jokainen omalle puoliarkille. Kullekin puoliarkille saa kirjoittaa vain yhden tehtävän ratkaisun. Tarvittaessa saman tehtävän käsittelyä voi jatkaa lisäpuoliarkeilla. Mahdolliset kuviot piirretään samalle paperille ratkaisun kanssa tai erilliselle millimetripaperille. Kokelas jättää arvosteltavaksi tarkoitetut lopulliset ratkaisut selvästi ja siististi kirjoitettuin. Kokelaan on selvästi yliviivattava koetilanteessa ne suoritukset, joita hän ei halua arvosteltaviksi. Myös suoritusten luonnosteluun käytetyt paperit on yliviivattava.

Arvostelu

Hyvästä suorituksesta näkyy, miten kokelas on päätenyt vastaukseen. Ratkaisussa on oltava tarvittavat laskut tai muut perustelut ja lopputulos. Koordinaatistot, diagrammit, kuviot ja funktioiden kuvaajat on esitettävä selkeästi.

Vähäiset laskuvirheet eivät merkittävästi alenna pistemäärää, jos virheen johdosta tehtävä ei muutu luonteeltaan tai jos virheestä ei seuraa ilmeisen väärä tai mahdoton tulos tai jos tehtävän tarkoitus ei ole testata kokelaan kykyä tehdä virheettömästi laskutoimituksia.

Jos kokelas jättää samaan tehtävään useamman kuin yhden ratkaisun, tehtävä arvostellaan pienimmän pistemäärän antavan ratkaisun mukaan. Jos kokelas jättää B1- tai B2-osassa arvosteltavaksi enemmän kuin 3 tehtävää, katsotaan lopullisen pistemäärän muodostuvan niistä 3 tehtävästä, joiden pistesumma on pienin.

KOESUORITUKSET JA ARVOSTELU

Kunkin kokeen ainekohtaisissa määräyksissä annetaan tarkemmat ohjeet siitä, miten koesuoritukset kirjoitetaan. Suoritusten luonnosteluun käytetyt paperit on yliviivattava. Luonnoksia ei normaalisti oteta arvostelussa huomioon. Jos huomaat puhtaaksi kirjoittaessasi tehneesi virheen, korjaa se siististi ja yksiselitteisesti. Muutokset on tehtävä samalla kynällä kuin alkuperäinen teksti.

Jos suoritus on kirjoitettu lyijykynällä, virheen voi korjata pyyhkimällä kohdan kumilla ja kirjoittamalla sen uudelleen. Pitkiä jaksoja korjattaessa on kuitenkin suositeltavampaa viivata poistettavat rivit yli ja kirjoittaa kohta kokonaan uudelleen.

Jos vastaus on niin epäselvä ja tulkinnanvarainen, että siitä ei ilmene, mitä olet tarkoittanut, se tulkitaan vähiten pisteitä tuottavan vaihtoehdon mukaan. Tämä koskee esim. kielikokeissa oikeinkirjoitusta ja taivutuspäätteitä.

Mikäli et halua, että jokin koesuoritus arvostellaan, yliviivaa se selvästi koetilaisuudessa. Koetilaisuuden jälkeen suoritusta ei voi mitätöidä, vaan se lähetetään ylioppilastutkintolautakuntaan arvosteltavaksi.

Kokeen jälkeen opettaja arvostelee koesuoritukset alustavasti. Lopullisen arvostelun suorittavat lautakunnan sensorit. Alustavat arvostelut laitetaan toimipisteiden ilmoitustaululle. Niistä on poistettu nimitiedot, joten oma kokelasnumero kussakin kokeessa tulee painaa mieleen. Lopulliset tulokset laitetaan Wilmaan heti kun ne tulevat koululle.

Arvosanojen pisterajat lautakunta päättää sitten, kun arvostelutyö on saatu päätökseen, kullakin tutkintokerralla erikseen. Eri arvosanojen suhteelliset osuudet lautakunta pyrkii pitämään perättäisinä vuosina jokseenkin samoina.

TARKISTUSARVOSTELU

Kokelaalla on mahdollisuus opettajan tai rehtorin välityksellä saada tietää suorituksesi arvostelua koskevat perusteet. Jos kokelas, alaikäisen kokelaan huoltaja tai opettaja on tyytymätön kokeen arvosteluun, hän voi hakea lautakunnalta tarkistusarvostelun toimittamista. Hakemus tulee tehdä lukion rehtorille 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin kokelaalla on ollut tilaisuus saada arvostelun tulos henkilökohtaisesti tietoonsa. Hakemuksesta tulee ilmetä, mitä koetta ja kokeen osaa pyyntö koskee sekä kokelaan nimi, osoite, pankkiyhteys ja lukio, jossa hän on kokeen suorittanut.

Opetusministeriö vahvistaa maksun, joka peritään tarkistusarvostelun suorittamisesta. Jättäessään hakemuksen hakijan tulee esittää rehtorille tosite maksun suorittamisesta lautakunnan tilille. Rehtorin on puolestaan ilmoitettava lautakunnalle, että maksu on suoritettu lautakunnan tilille. Lautakunta palauttaa maksun sen suorittajalle, jos tarkistus johtaa arvosanan korottamiseen.

Rehtori toimittaa tarkistusarvostelua koskevan hakemuksen lautakunnalle välittömästi sen saatu-

aan. Lautakunnan määräämiä tarkistusarvostelijoita on vähintään kaksi, joista kumpikaan ei ole aikaisemmin arvostellut kyseistä suoritusta. Lautakunta lähettää päätöksen tarkistusarvostelun tuloksesta hakemuksen tekijälle ja tiedoksi lukion rehtorille.

VILPPI JA TUTKINTOJÄRJESTYKSEN RIKKOMINEN

Kokelas, joka syyllistyy vilpilliseen menettelyyn tai vilpin yritykseen taikka avustaa siinä tai muuten törkeästi rikkoo järjestystä, menettää oikeutensa osallistua kokeisiin kyseisenä tutkintokertana. Kokeet, joihin kokelas on samalla tutkintokerralla ilmoittautunut, katsotaan hylätyiksi.

Ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain 11§:ssä säädetään vilpillisen menettelyn ja järjestyksen rikkomisen seuraamuksesta.

Matkapuhelimien tuominen koetiloihin on lautakunnan määräysten vastaista, joten niiden tuominen koetiloihin on kiellettyä.

Kokeista poistuminen ennen lautakunnan sallimaa aikaa on lautakunnan määräysten vastaista. Kirjallisista kokeista saa poistua aikaisintaan klo 12.

PÄÄTTÖTODISTUS

Lukion päättötodistuksen voi saada, kun kaikki pakolliset kurssit sekä riittävä määrä syventäviä kursseja on suoritettu (vähintään 44 kurssia, katso opinto-opas: opetussuunnitelman mukainen tuntijako). Lukion päättötodistus tai vähintään 2,5-vuotinen ammatillinen todistus on edellytyksenä ylioppilastutkintotodistuksen saamiselle.

YO-TODISTUS

Ylioppilastutkintolautakunta antaa ylioppilastutkintotodistuksen niille kokelaille, jotka on hyväksytty pakollisissa kokeissa ja jotka saavat tai ovat saaneet lukion päättötodistuksen tai vastaavan todistuksen ammatillisen tutkinnon suorittamisesta.

Todistus päivätään sen tutkintokerran mukaan, jolloin kaikki pakolliset kokeet on hyväksytysti suoritettu. Kevään tutkinnon todistuksen päiväys on sama kuin koulun kevätlukukauden päätöspäivä. Syksyn tutkinnon todistukset päivätään marraskuun 25. päivän tienoille.

Lautakunta lähettää todistukset lukioille keväällä ennen koulun päätöspäivää ja syksyllä ennen marraskuun loppua. Todistukset luovutetaan lakkiaisissa tai ne voi noutaa myöhemmin toimistosta. Rehtorin tulee kevään tutkinnon osalta ilmoittaa lautakunnalle 5. toukokuuta ja syksyn tutkinnon osalta 4. marraskuuta mennessä, ketkä lukion oppilaista eivät saa päättötodistusta. Samalla rehtori myös ilmoittaa, ketkä ammatillisen tutkinnon perusteella ylioppilastutkintoon osallistuneista kokelaista eivät vielä saa todistusta ammatillisesta tutkinnostaan.

Kokelaalle, joka on suorittanut hyväksytysti tutkinnon pakolliset kokeet mutta joka ei ole vielä oikeutettu saamaan lukion päättötodistusta tai muuta vastaavaa todistusta, ei anneta ylioppilastutkintotodistusta. Hänellä ei kuitenkaan ole oikeutta suorittaa ylioppilastutkintoa uudelleen. Ylioppilastutkintotodistus toimitetaan kokelaalle välittömästi, kun rehtori ilmoittaa hänen saavan päättötodistuksen.

Todistukseen merkitään hyväksytysti suoritettujen kokeiden arvosanat. Jos kokelas on ennen todistuksen antamista uusinnut jonkin kokeen, todistukseen merkitään tästä kokeesta saatu parempi arvosana. Kompensoidusta kokeesta merkitään todistukseen hylätty arvosana. Ylimääräisessä kokeessa saatua hylättyä arvosanaa ei merkitä ylioppilastodistukseen.

Kokelaalle, joka on suorittanut hyväksytysti tutkinnon pakolliset kokeet mutta joka ei saa lukion päättötodistusta tai muuta vastaavaa todistusta, lautakunta antaa todistuksen hyväksytyjen kokeiden suorittamisesta. Tällainen todistus annetaan myös tutkintoa suorittavalle kokelaalle, joka sallitussa ajassa on hyväksytysti suorittanut vain osan kokeista. Lautakunnan antaman todistuksen saa myös erillisen kokeen suorittaja sekä ylioppilas, joka tutkintotodistuksen saamisen jälkeen on uusinnut kokeita tai täydentänyt tutkintoaan.

Reaalikokeen uusineelle kokelaalle annetaan tutkintotodistuksen lisäksi erillinen todistus hänen muista hyväksytyistä reaalikokeistaan.

Kokelaalle, joka suorittaa tutkintoaan ajallisesti hajautettuna, ylioppilastutkintolautakunta antaa pyynnöstä (maksullisen) otteen ylioppilastutkintorekisteristä, josta ilmenevät hänen siihenastiset suorituksensa.

YLIOPPILASTUTKINNON ARVOSANAT

Kaikkien kokeiden alustavan arvostelun suorittavat koulun omat opettajat. On muistettava, että alustava arvio osoittaa vain viitteellisesti lopullisen koekohtaisen arvosanan. Tietokoneajon jälkeen YTL määrää lopulliset koekohtaiset arvosanat. Eri vuosina voi arvosanarajoissa olla melkoisia eroja.

Ylioppilastutkinnon arvosanat ovat seuraavat:

L	Laudatur
E	Eximia cum laude approbatur
M	Magna cum laude approbatur
C	Cum laude approbatur
B	Lubenter approbatur
A	Approbatur
I	Improbatur

KOMPENSAATIO

Jos kokelas on hylätty yhdessä pakollisessa kokeessa, lautakunta voi kuitenkin jäljempänä esitetyin edellytyksin antaa hänelle ylioppilastutkintotodistuksen, johon hylätty arvosana merkitään. Menetelyä kutsutaan kompensatioksi. Sen suorittaminen edellyttää kokelaan suostumusta. Kompensaatiossa otetaan huomioon ylioppilastutkintotodistukseen kuuluvien sekä pakollisten että ylimääräisten kokeiden arvosanat. Tutkintoa täydentämällä ei voi kompensoida hylättyä koetta eli jo neljään pakolliseen kokeeseen ilmoittauduttuaan, kokelas ei voi enää ilmoittautua ylimääräiseen kokeeseen tutkinnon ollessa kesken.

Ellei kokelas halua kompensatiota suoritettavan, hänen on annettava asiasta kirjallinen ilmoitus lukiolle, joka toimittaa sen edelleen lautakunnalle. Ilmoituksen on oltava lautakunnassa viimeistään 15. toukokuuta kevään tutkinnossa ja 31. lokakuuta syksyn tutkinnossa. Ellei ilmoitusta ole tehty, yleinen kompensatio toimii automaattisesti. Keskeytynyttä koetta ei voi kompensoida.

Lautakunta noudattaa kompensaatiossa seuraavia perusteita. Hylätyt suoritukset eri oppiaineissa on tason mukaan jaettu neljään luokkaan: i+, i, i- ja i=. Kokelaan kustakin hyväksytystä kokeesta saamasta arvosanasta annetaan kompensatiopisteitä seuraavasti:

L	laudatur	7
E	eximia cum laude approbatur	6
M	magna cum laude approbatur	5
C	cum laude approbatur	4
B	lubenter approbatur	3
A	approbatur	2

Kokelaan saamat kompensatiopisteet lasketaan yhteen, jolloin 12 kompensatiopistettä kompensoi hylätyn arvosanan, jos se on i+, 14 kompensatiopistettä i:n, 16 pistettä i-:n ja 18 pistettä i=:n.

Jos kokelas on hylätty useammin kuin kerran jossakin kokeessa, otetaan hänen edellä esitetyn luokittelun mukainen paras improbaturinsa huomioon kompensatiota laskettaessa.

YLIOPPILAAKSI VALMISTUVAN NIMEN JULKAISEMINEN

Sekä ylioppilaslautakunnalla että lukiolla on oikeus antaa ylioppilaiden nimet julkaistaviksi sen jälkeen, kun lautakunta on lähettänyt lukiolle tutkinnon tulostiedot ja tietojen oikeellisuus on varmistettu. Lautakunnan julkaisemassa nimelistassa on niiden ylioppilaiden nimet, jotka ovat suorittaneet tutkintonsa loppuun kyseisessä tutkinnossa ja jotka myös saavat lukion päättötodistuksen tai todistuksen ammatillisesta tutkinnosta.

Jos kokelas ei halua nimeään julkaistavan, hänen tulee pyytää kirjallisesti sekä lukiota että lautakuntaa poistamaan nimensä julkaistavaksi tarkoitetusta nimelistasta. Pyyntö esitetään rehtorille, joka toimittaa sen edelleen lautakuntaan. Pyyntö on esitettävä hyvissä ajoin ennen tulosten valmistumista.